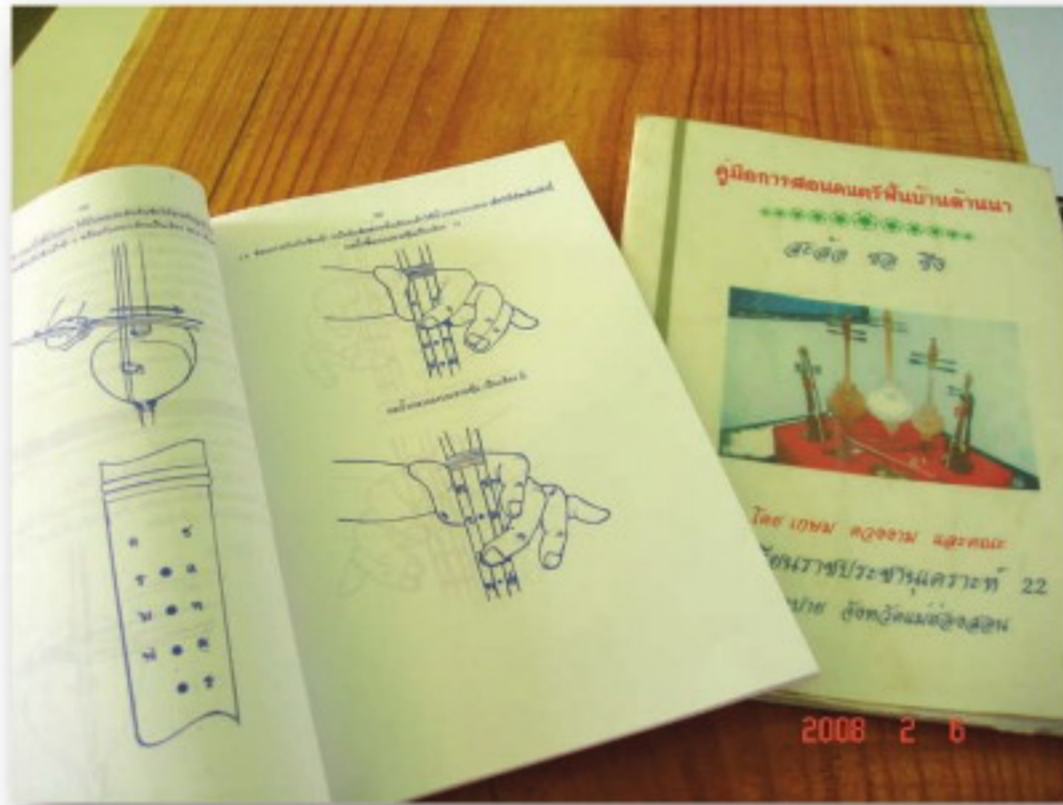

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

นายเกษม กวองาม

กรมศิลปากรไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายเกษม ดวงงาม

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

ครูเกษม ดวงงาม เกิดเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมดนตรีพื้นเมืองล้านนา ได้จัดทำหลักสูตร คู่มือการสอนการฝึกดนตรีประพันธ์เพลงพื้นเมืองล้านนาเพื่อใช้ประกอบการรำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ริเริ่มนำดนตรีพื้นเมืองล้านนาบรรเลงประยุกต์ร่วมกับ อังกาลุง ใช้กระบวนการทางดนตรีเป็นสื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี เป็นผู้ทุ่มเทกำลังใจกำลังกาย มุ่งอนุรักษ์วัฒนธรรมและฟื้นฟูดนตรีพื้นเมือง ล้านนาไว้ให้เป็นมรดกไทย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การที่ครูเกษม ดวงงาม ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่ สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายเกษม ดวงงาม

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม

(ดนตรีพื้นเมืองล้านนา)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้และการทำงาน

ครูเกษม ดวงงาม เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ ครอบครัวมีอาชีพชาวไร่ (ปลูกใบชา) ในวัยเด็กได้เรียนรู้การเล่นดนตรีพื้นเมืองสะล้อ ซอ ซึง จากอา โดยร่วมวงดนตรีกับอาและเพื่อนบ้านที่อำเภอแม่แตงอยู่เสมอ เมื่อมีโอกาสได้ไปเรียนต่อชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย เห็นว่า ผู้ที่มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนมักสนใจวัฒนธรรมประเพณีของชาวเขา เด็กพื้นราบไม่มีโอกาสแสดงออกด้านศิลปวัฒนธรรมเลย ครูเกษมกับกลุ่มเพื่อนจึงร่วมวงกันเล่นดนตรีพื้นเมืองและมีโอกาสนำดนตรีพื้นเมืองล้านนามาแสดงในกิจกรรมก่อนปิดภาคเรียน สร้างความประทับใจให้กับคณะครูเป็นอย่างมาก แรงเสริมที่ได้รับจากคณะครูบวกกับความตั้งใจในวัยเยาว์ทำให้ครูเกษมพยายามฝึกฝนพัฒนาตนเอง และเลือกเรียนต่อวิชาเอกดนตรีศึกษานับเป็นรุ่นแรกของวิทยาลัยครูเชียงใหม่

ปี พ.ศ.๒๕๒๘ ได้ย้ายมาสอนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน ซึ่งเป็นโรงเรียนเดิมที่เคยเรียน จึงมุ่งมั่นที่จะนำศิลปะดนตรีล้านนาให้นักเรียนพื้นราบได้เรียน ปรากฏว่านักเรียนพื้นราบส่วนหนึ่งไม่สามารถเรียนได้จึงเปิดรับนักเรียนชาวเขามาเรียนจนสามารถตั้งวง โดยประยุกต์ดนตรีล้านนาบรรเลงร่วมกับดนตรีชาวเขานำไปแสดงในงานเทศกาลต่างๆ หลังจากนั้น ปี ๒๕๓๓ เป็นต้นมา ครูเกษมได้นำวงดนตรีเข้าประกวดในระดับภาคได้รับรางวัลชนะเลิศ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสไปเผยแพร่ดนตรีพื้นบ้านล้านนาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นใน

ระดับนานาชาติ ได้แก่ ประเทศอียิปต์ สเปน เม็กซิโก อเมริกา และอินเดีย สิ่งที่ครูเกษมประทับใจสูงสุดคือ เมื่อปี ๒๕๓๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมโรงเรียนและทรงสละบรณเฑาะว์ร่วมกับวงดนตรีของนักเรียน

องค์ความรู้

- ครูเกษม ดวงงาม เป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นเมืองล้านนา สะล้อ ซอ ซึง โดย
- ❖ แต่งเพลงทำนองพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงแห่เวียงกาสา เพลงสายลมจอย เพลงม่อนเมือง เพลงระบำสามปอย ใช้ประกอบการรำที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย (รองจากฟ้อนสาวไหม)
  - ❖ เริ่มการประยุกต์ดนตรีพื้นเมืองบรณเฑาะว์ร่วมกับอังกาลุง
  - ❖ รวบรวมเพลงที่ปรากฏในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน นำมาเรียบเรียงจัดทำเป็นโน้ตในระบบซอล/ฟา ประมาณ ๑๐๐ เพลง ผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาจากไม้ประดู่ให้มีคุณภาพเสียงได้มาตรฐาน (ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘-ปี ๒๕๔๕)
  - ❖ เขียนเอกสารตำราและศึกษาวิจัย ได้แก่
    ๑. คู่มือการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาและคู่มือฝึกดนตรีล้านนา สะล้อ ซอ ซึง มีเนื้อหาสาระความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีล้านนา การอ่านโน้ตไทยระบบซอลฟา ขั้นตอนการฝึกสะล้อ ซอ ซึง ฯลฯ
    ๒. เขียนบทความปลุกความรักท้องถิ่น โดยการใช้การขอเป็นสื่อเชื่อม ประพันธ์เพลงมาร์ช เพลงพื้นเมืองล้านนาให้โรงเรียนต่างๆ

การถ่ายทอดความรู้

ครูเกษม ดวงงาม ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีพื้นเมืองให้นักเรียน เยาวชน ครูอาจารย์ ประชาชนที่สนใจ โดยได้จัดทำคู่มือการสอนสะล้อ ซอ ซึง คู่มือฝึกดนตรีล้านนาและได้แต่งเพลงทำนองพื้นบ้าน เพื่อนำไปถ่ายทอด ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ สอนดนตรีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนแม่ลาว วิทยาคม โรงเรียนบ้านโป่งปูเฟื่อง โรงเรียนชุมชนบ้านโป่ง โรงเรียนวาริชวิทยาคม โรงเรียนบ้านดอยช้าง
- ศึกษานอกระบบ :**
- ถ่ายทอดความรู้ให้กับครู นักเรียน และผู้สนใจโดยผ่าน
  - ❖ โครงการเข้าค่ายดนตรีระยะเวลา ๓-๕ วัน
  - ❖ โครงการเครือข่ายดนตรีและนาฏศิลป์สำนักงานการศึกษาพื้นที่จังหวัดลำพูน

- ❖ เครือข่ายครูสอนดนตรีอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
  - ❖ เครือข่ายครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๒ อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
  - ❖ คณะครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก
- การศึกษาตามอัธยาศัย : ❖ ถ่ายทอดความรู้ด้วยเน็ตดนตรีระบบซอล/ฟา โดยสอนผ่านระบบวีดิทัศน์ แก่กลุ่มผู้สนใจ อาทิ นักเรียนที่เรียนต่อระดับปริญญาตรีในสาขาดนตรี ครูที่สอนในระบบโรงเรียนที่มีความสนใจ และประชาชนทั่วไป

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูเกษมมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ด้วยต้องการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของดนตรีพื้นบ้าน ดังนี้

- ❖ ใช้เน็ตดนตรีระบบ ซอล/ฟา และการต่อดังด้วยมือ (ใช้สำหรับคนที่มีความชำนาญ) และใช้ระบบวีดิทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีที่ถูกต้องและพัฒนาฝีมือ
- ❖ สาธิตและให้ปฏิบัติจริง หลังจากนั้นจึงประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา
- ❖ กรณีที่เป็นผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนจะจัดทำคู่มือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

การที่ครูเกษม ดวงงาม เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมืองล้านนา) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นคุรุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายเกษม ดวงงาม เกิดเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๑๐ คน ของนายสิงห์คำ ดวงงาม และนางเป็ง ดวงงาม สมรสกับ นางสาวกัลยา เขาว์ธานี มีบุตรชาย ๑ คน ได้แก่ นายจิรัฐดี ดวงงาม

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรี (ค.บ.) วิชาเอกดนตรีศึกษา วิทยาลัยครูเชียงใหม่
- ❖ ปริญญาโท (ศษ.ม.) วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับเกียรติบัตรด้านการคิดค้นดนตรีประกอบการเต้นชาวเขาในพิธีปิดงานกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๘ จังหวัดเชียงราย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๓ ชนะเลิศการประกวดดนตรีล้านนา เขตการศึกษา ๘
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๙ ชนะเลิศการประกวดดนตรีล้านนางานฉลองสิริราชย์ ๕๐ ปีในหลวง เขตการศึกษา ๘
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ เกียรติบัตรครูดีเด่นด้านการสอนดนตรี ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ ๔ จังหวัดเชียงราย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ รางวัลชนะเลิศการแข่งขันดนตรีพื้นเมืองประกอบการฟ้อนรำ ประเภทประชาชนจากสภาวัฒนธรรม อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๕ เกียรติบัตรครูดีเด่นด้านการปฏิบัติการสอนดนตรีพื้นเมือง อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับรางวัลบุคคลต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ “ครูเกียรติยศ” ระดับมัธยมศึกษา จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลชนะเลิศประเภทดนตรีล้านนา สะล้อ ซอ ซึง จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมือง) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

